

DALMAU DE RASET, UN HOME DEL RENAIXEMENT. UN INÈDIT

GABRIEL ROURA I GÜIBAS¹

En evocar la figura de la gran personalitat que fou l'Ardiaca Dalmau de Raset, sembla oportú situar-lo en el marc del nou temps que significà una nova visió de la societat que superava el món i la cultura medieval. Es tracta de la paraula *Renaixement*, que té un ple sentit de nova època històrica. Això significa que no es tracta solament del ressorgiment de les lletres, sinó del ressorgiment de les arts, de les ciències, de la política, de l'economia i de l'espiritualitat; en suma, el renaixement de totes les activitats humanes en cada nació, en cada poble.

És una nova època que es presenta a la història amb peculiaritats distintes de les medievals i s'allarga des de la primera meitat del segle XV fins a la segona meitat del segle XVI. El Renaixement fou un moviment propi d'Europa i significà la natural evolució o el pas històric de l'Edat Mitjana a la nova edat. El podem anomenar pòrtic de l'Edat Moderna.

Però abans de qualsevol consideració, cal tenir present que la idea i la paraula *Renaixement* formen part del vocabulari religiós. Designa, pròpiament, des del segle XIV, la segona naixença d'un ésser que havia perdut la vida. Transcriu la paraula de la teologia grega *palingenèsia*. Això no vol pas dir que es tracti d'una resurrecció ni un retorn, més aviat d'un recomençar sobre

¹ Aprofitant l'avinentesa, i a causa del seu interès, aportem a aquest homenatge el text inèdit d'una conferència que va fer Mn. Gabriel Roura poc abans de la seva mort, l'any 2008. L'hem trobat entre els documents del seu ordinador personal. Encara que hi manquin les notes i hi hagi algunes imprecisions, hem pensat que podria ser d'interès per als estudiosos. Aprofitem aquestes línies per agrair a Mn. Miquel Roura i Güibes l'amabilitat que va tenir de deixar-nos copiar les dades del disc dur de l'ordinador del seu germà Gabriel (o Bel, com anomenaven a Mn. Roura els seus familiars i amics més íntims). Edició de Joan Villar. Arxiu Capitular de Girona.

noves bases. Aplicat a l'ús místic, *Renaixement* i *regeneració* són sinònims: hom reneix en una altra vida.

Les múltiples facetes que enriqueixen la nova situació possibiliten l'aparició d'un nou tipus d'home distint de l'home medieval, impregnat d'un esperit que amara de religiositat aquesta nova realitat. Només cal recordar la llarga nòmina de grans personatges que foren protagonistes, en els diversos camps de la cultura, de la ciència i de l'art renaixentista, en tots els països i llocs d'Europa.

I així arribem al renaixement a la península Ibèrica i, per tant, a casa nostra on, en l'àmbit local, però, es realça el gran mèrit i es coneix l'activitat d'uns prohoms penetrats de l'esperit renaixentista que conegueren i copsaren durant els seus estudis en les diverses universitats d'Europa i en les seves estades a Roma i altres ciutats d'Itàlia. Recordem els lligams amb els regnes de Nàpols, Sicília i Sardenya. Avui ens fixarem en un d'aquests personatges.

DALMAU DE RASET, HOME DEL RENAIXEMENT GIRONÍ

L'any 1383 va néixer Dalmau de Raset, fill del venerable Francesc de Raset, Donzell, domiciliat al castell d'Ullastret, situat al comtat d'Empúries, que havia estat cedit als comtes de Barcelona en el segle XI. El 1280, Sibilla de Bas, comtessa d'Empúries, el cedí a la Mitra de Girona. Des del segle XIV surt esmentat el Castell d'Ullastret i estigué infeudat als Margarit, als Santfeliu i als Senesterra. El segle XVII formava part amb Llavità, Serra i Casavells, d'una batllia reial.

Tornant a la casa de Raset, desconeixem el nom i la procedència de la mare de Dalmau. En canvi, gràcies al seu testament, coneixem l'existència del seu germà Bernat de Raset, cavaller, casat amb Constança i domiciliat a Girona, que va morir a Lipari en "expeditiones armate regie". Féu testament a Lipari el 17 de desembre de 1432 en poder del notari reial Pere Joan de Pou. Va ser enterrat a la seva capella de la catedral.

També sabem de l'existència d'un altre germà, anomenat Ramon de Raset, prior de la Mare de Déu del Camp, parròquia de Garriguella, procurador per Francesc de Raset, Donzell, de la tutoria de Francesca, filla i hereva de l'honorable Bernat de Llimós, cavaller difunt. Hi ha un altre germà, Bartomeu, Donzell, casat amb Constança, citats en l'esmentat testament.

Aquest Bartomeu sembla que és el successor o hereu de la casa de Raset, puix els llegats que rep de Dalmau així ho fan pensar. Encara apareix un altre germà, de nom Francesc, com llur pare, que havia estat canonge de la Seu gironina i que va morir al regne de Sardenya. També apareix una germana, de nom Marianna, muller de Martí d'Agullana, de la vila de Peralada.

En els llegats testamentaris cita parents germanívols anomenats respectivament Dalmau de Raset i Marquesa Rosselló, monja del convent de Sant Bartomeu de Bell-lloc, de Peralada.

Quant al nostre personatge, i seguint la seva cronologia, es fa difícil situar Dalmau entre els seus germans. Però el dia 20 de desembre de 1393, a l'edat de 10 anys, Dalmau rep la clerical tonsura per part del bisbe de Girona i cardenal del papa Benet XII, Berenguer d'Anglesola, a la capella del palau episcopal, juntament amb seixanta-dos escolars més. El document lliurat diu, pel que fa a Raset: "...Dalmacium filium Venerabilis Francisci de Raseto, domiciliati in castro de Oculostrecto".

Aquests escolars de l'escola catedralícia, rebien la tonsura perquè d'aquesta manera podien rebre beneficis eclesiàstics, sense que fossin obligats més endavant a seguir la carrera sacerdotal. Generalment, eren fills segons o tercers de cavallers, donzells o ciutadans honrats. Efectivament, al cap de mig any, el 12 de juny de 1394, el jove tonsurat obtenia el benefici de Sant Joan d'Ullastret, fundat per Bernat de Terrades, difunt. Aquest benefici estava sota el patrocini de l'abat Joan Armengol de Sant Cugat de Vallès, que comunicà al bisbe de Girona Berenguer d'Anglesola la vacant del benefici per defunció del prevere Pere Durant. El prelat gironí encomana al venerable Francesc de Raset, com a successor dels béns de Bernat de Terrades, el dret de presentació del benefici de Sant Joan que és devolut en favor del seu fill Dalmau amb l'aprovació del bisbe.

El dia 1 de juliol d'aquest mateix any 1394, el beneficiat Dalmau de Raset, com que no té ordres per defecte d'edat i es dedica a l'estudi, obté permís per absentar-se i per fer complir el servei del seu benefici per a altres beneficiats. El nou beneficiat edifica un altar i un retaule dedicats a Sant Joan d'Ullastret.

El 21 d'agost de l'any 1403, els pabordes de la confraria de Sant Andreu de l'Estany, fundada a la parròquia de l'Estany, solliciten que la vacant del benefici que s'ha produït per defunció de l'obtentor, sigui ocupat pel clergue Dalmau de Raset, de 20 anys d'edat, segons disposició del Vicari General

Arnau de Colomer, disposant, en el mateix decret, que les obligacions pròpies del benefici siguin satisfetes pels clergues d'Ullastret.

Arribats a aquest punt, la vida i les activitats de Dalmau de Raset agafen una nova perspectiva seguint un secular costum a la nostra catedral. A finals del segle XII, el 1173, el bisbe Guillem de Monells publicà un estatut segons el qual els membres del Capítol que s'absentessin per causa d'estudis tindrien una doble mensual per a les seves despeses. Acollint-se a l'estatut, el dia 13 d'agost de 1405, Dalmau demana llicència per traslladar-se a Tolosa de Llenguadoc per cursar estudis de lletres. El Vicari General lliura la llicència amb la condició que clergues seculars satisfacin les càrregues dels seus beneficis a Ullastret i a Sant Andreu de l'Estany.

L'any següent, el 23 de juny de 1406, l'esmentat Vicari General adreça notificació a l'estudiant Dalmau de Raset en els següents termes: "Arnau, Vicari General, al venerable Dalmau de Raset, clergue beneficiat a l'església parroquial d'Ullastret i a la capella de Sant Andreu de l'Estany del mateix lloc, de la diòcesi de Girona. Salut en el Senyor. Com sigui que vos estudiieu Cànon a Tolosa, per aquesta raó, admesa la demanda que ens heu fet puix vós us absenteu dels vostres beneficis i de la diòcesi, per les presents lletres concedim que aquests siguin administrats pel prevere d'aquesta diòcesi Joan Amorós durant un any".

Continuant els seus estudis de dret, l'any següent, el 17 de juny de 1407, el Vicari General Pere de Bosc, prorroga la llicència d'estudis "al venerable i dilecte en Crist Dalmau de Raset", amb les mateixes condicions dels decrets anteriors. Encara en una altra pròrroga del 9 d'octubre de 1409, Dalmau de Raset apareix ja com a "iurisperitus" és a dir, versat en dret. Els preveres substituïts són els discrets Guillem Maymir, de Sant Pere d'Ullastret, i Pere Just, de Cassà de Pelràs. Dos anys més tard, 1411, en una nova pròrroga, ja ha obtingut el títol de Llicenciat en lleis i un any més tard, 1412 ja és "Decretorum Doctor", doctor en lleis als 29 anys. Segurament pels títols aconseguits, és gratificat amb un benefici curat de Sant Feliu de Guíxols.

La vàlua intel·lectual i personal del doctor en lleis, es fa patent amb l'elecció d'Ardiaca de la Selva per part del Capítol de la Seu de Girona, cap al desembre del mateix any 1412.

Els ardiaconats constituïen la primera organització de la diòcesi en tres territoris que coincidien amb els antics comtats de les terres gironines:

Girona, Empúries i Besalú. Més tard, s'hi afegí l'ardiaconat de la Selva, que comprenia el sud de la diòcesi fins als límits de Barcelona, tant per l'interior, a les faldes del Montseny, com pel Maresme, als límits d'Arenys de Mar.

A instàncies del nou Ardiaca, el bisbe Ramon Descatllar concedeix edificar el mausoleu de la família de Raset al peu de l'altar de Sant Joan, de la parròquia d'Ullastret, on residia el benefici que Dalmau tenia des de petit, com ja hem vist. El bisbe Descatllar procedia d'una família important de l'illa de Mallorca, era abat de Ripoll i bisbe d'Elna. Durant molt de temps acompanyà el papa Benet XIII, conegut com el papa Luna per la seva procedència familiar. El mateix papa Luna el designa bisbe de Girona el 1409. En aquesta mateixa data, Benet XIII arriba a Girona, on és rebut de manera sumptuosa. El bisbe Ramon Descatllar s'integra a la comitiva papal i passa a residir al regne de València, on va morir el 15 de maig de 1415.

El 1417 vaca la Doma d'Ullastret per renúncia de l'honorable Narcís de Sant Dionís, canonge de Barcelona. El bisbe Dalmau de Mur l'adjudica a Narcís Dalmau, amb consentiment de Dalmau de Raset, procurador de les 93 capellanies unides a la Mensa Capitular, a la qual pertanyia la Doma d'Ullastret. L'any següent, 1418, el prevere Narcís Dalmau permuta la Doma d'Ullastret. La vacant és conferida a Jaume Belleró, professor en dret, clergue del capítol de Girona, canonge i Precentor d'Elna, amb el consentiment del venerable Dalmau de Raset, ardiaca de la Selva i procurador de les capellanies de la Mensa Capitular.

El bisbe Dalmau de Mur, entre altres afers importants per a la història de l'Església, intervingué a la ciutat de Constança, en qualitat d'ambaixador del rei Alfons V, a l'extinció del Cisma d'Occident. Fou promogut a les seus arquebisbats de Tarragona i Saragossa successivament. Llegà a la nostra Catedral el valuós còdex de la Bíblia que fou del rei Carles V de França, obra de Bernardí de Mòdena.

El succeí el que era bisbe de Barcelona, Andreu Bertran, que nomenà Dalmau de Raset el seu Vicari General. I durant el pontificat d'aquest bisbe, assolí la dignitat d'Ardiaca Major de la Seu de Girona i Domer d'Ullastret.

Durant tota aquesta època, s'està construint la gran nau de la Catedral. Les capelles que s'hi integren es basteixen amb el patrocini dels canonges o de les seves famílies, la majoria de les quals constituïen la noblesa de les terres gironines. Així doncs, l'ardiac Dalmau de Raset edifica la seva Capella, com disposa en el seu testament: "La meva sepultura vull que es

faci i elegeixo a la capella que vaig fer construir a l'Església de Girona, per la concessió que se'm va fer, sota la invocació dels benaurats Dalmau bisbe i Sant Jordi, màrtirs. Mana igualment que es faci i es fixi, a la paret on es troba la porta que mena a la sagristia, un mausoleu semblant al que vaig fer per a l'honorable Bernat de Raset cavaller germà meu difunt”.

El bisbe Andreu Bertran tornà a la seu de Barcelona i Dalmau de Raset exercí d'administrador “sede vacante” per més que fra Joan de Casanova, dominic i cardenal, des de Roma en fos comissionat. Per aquestes dates, Dalmau de Raset ostenta el títol de Donzell. Fins l'any 1436 durà l'administració del bisbat de Girona l'ardiaca Major Raset, any en què entra el nou bisbe Bernat de Pau, que el confirmà en el càrrec de Vicari General. Direm de passada que el bisbe Bernat de Pau era oriünd de la vila de Pau, al peu de la muntanya de Verdera, a l'Empordà. Era oncle del cardenal D. Joan de Margarit i de Pau. Personatge del Renaixement, conseller de rei Ferran el Catòlic, escriptor i pacificador. Morí a Roma i fou enterrat a la ciutat de Nàpols, a l'església de l'Esperit Sant.

La seva qualitat de fundador i patró de la capella esmentada, introduí a la catedral la festa dels sants Dalmau i Jordi. Fundà dotze aniversaris conventuals i sis de presbiterals que havien de pagar els seus beneficiats, a més d'una quantitat de cera i l'obligació d'acompanyar els viàtics. Semblantment, fundà tres aniversaris conventuals i tres presbiterals per a Bernat de Raset.

Des de 1330, la catedral celebrava la festa de la Concepció de la Verge Maria instituïda pel bisbe de Gastó de Moncada, germà de la reina Elisenda d'Aragó i familiar del papa Joan XXII.

A fi de fer més solemne aquesta festa, el novembre de 1438, l'honorable Dalmau de Raset, doctor en lleis, Ardiaca Major i Vicari General; Francesc Vilell, abat de Sant Feliu; els canonges Arnau de Gurb, Joan de Santmartí, Jordà d'Avinyó, Joan Arnau i Ponç de Requesens, i també els preveres de Capítol, feren Capítol en honor i veneració de la Concepció de la gloriosa Verge Maria sota quina advocació està fundada aquesta església. La festa se celebra en aquest regne i en altres múltiples llocs; i ordenen que a partir de llavors en aquesta església, per aquesta festa, es facin repics majors, amb orgue i altres coses acostumades en semblants festes.

El càrrec de Vicari i administrador “sede vacante” obliguen Dalmau de Raset a actuar en el camp de la societat civil.

CORT DE BARCELONA DE 1412-1413

Celebrada a Barcelona. Havia estat convocada a Tortosa el 19 de novembre de 1412. El dia assenyalat per a l'obertura fou el dijous 15 de desembre a Barcelona. "I aquell mateix dia assistent –i l'honorable Vicecanceller, que era Bernat de Gualba, en aquella aula (aula inferior del palau major de Barcelona)– es reuniren i congregaren els subscrits on figuren Dalmau de Raset canonge ardiaca de la Selva i Francesc Çacalm també canonge de la seu de Girona procuradors del reverent Bisbe de Girona Ramon de Castllar, ecònoms i procuradors del Capítol de l'Església de Girona". Presentaren documents que feien fe de la seva procuradoria segons escriptura de Miquel Pere, notari de Girona. Com a procurador de la ciutat hi assisteix Francesc Santceloni.

A l'arxiu de la Catedral es guarda un manuscrit, anomenat vulgarment *D'en Calçada*, en què es recullen diversos decrets relacionats a la catedral, entre els quals destaquem el concili de Basilea, i en què s'aprecia la part que tingué en la solució del cisma d'Occident el bisbe Bernat de Pau el seu capítol catedralici. Però ara volem destacar les actes dels tres concilis provincials celebrats en temps del papa Luna, un dels quals celebrat a Lleida el 1418. D'aquest sínode en tenim notícia detallada gràcies al diari que redactà Dalmau de Raset, procurador del capítol, essent bisbe de Girona Dalmau de Mur. Es tracta d'una crònica molt extensa que ocupa els folis 359-451 de l'esmentat llibre d'en Calçada. Com a font històrica, es tracta d'un dietari fet durant la marxa dels esdeveniments que narra, i té, des d'aquest punt de vista, una precisió extraordinària. El tema a tractar era doble: la destitució de Benet XIII i la petició del subsidi dels 50.000 florins que el rei Ferran I havia demanat al papa Martí V.

Pel que fa a la destitució del papa Pedro de Luna –Benet XIII–, el nunci papal Alamanno Adimari havia vingut a la Corona d'Aragó amb la finalitat de publicar el decret de deposició de Benet XIII, sentenciat pel concili de Constança. El publicà davant de tota l'assemblea i invità els eclesiàstics a contribuir a la seva execució. Es consideraren dues possibilitats per fer efectiva la deposició: vèncer l'obstinació del papa o enderrocar-lo. Hom tenia la impressió que les ambaixades tindrien poca eficàcia, en particular la darrera que havia dut a terme Lleonard de Sos, que fou ambaixador d'Alfons V a Constança. Restava la segona alternativa, que suposava recórrer al braç secular, és a dir, a l'exèrcit del rei i declarar la guerra a Peníscola.

El dia 15 a la tarda començaren les deliberacions dels tres braços per separat. Els abats i els capitulars consideraren la inutilitat d'una darrera tramesa de missatgers a Benet XIII, cosa que corresponia al papa Martí V. Però al mateix temps veien molt negativament fer la guerra: Peníscola era una fortalesa invencible. Per tal d'evitar l'escàndol de la guerra, abats i capitulars evitaren de decidir-se. A la fi, el sínode en ple i el mateix rei Alfons V es decantaren per l'obediència Roma, acceptant la doctrina del concili de Constança i l'autoritat del papa Martí V.

CORT DE BARCELONA DE 1431-1434

La inauguració té lloc el dia 16 d'agost de 1431. És canceller Dalmau de Mur. Dalmau de Raset hi apareix com a Vicari General de l'Església de Girona, seu vacant. Bernat de Pau és síndic del Capítol i Ramon Sampsó Júnior és el síndic de la ciutat.

En la sessió de setembre, dia 15, apareix Dalmau de Raset, doctor en lleis, Ardiaca Major i gerent del bisbe de Girona, seu vacant. Raset forma part del braç eclesiàstic. Ell i el síndic Pere Sampsó s'entrevisten amb el rei el dia 12 de març i també hi són presents el dia 16 del mateix mes, en què "... el senyor rei estant present a la riba del mar, al costat de l'església de Sant Bertran, prop de Barcelona, on baixà a la mar o platja on hi tenia aparellada la seva nau". El 12 de novembre de 1434, després de dinar, Raset, amb l'abat de Santes Creus, i mossèn Pere de Palau foren elegits com a representants del braç eclesiàstic per formar part de la comissió dels Nou (tres del braç militar i tres del braç reial) per tal d'estudiar la reforma de la Casa de la Diputació del General de Catalunya que havia estat danyada per un avalot. El gener de 1432 es forma una comissió dels tres braços per atendre els Capítols de Justícia del Principat i altres afers, com ara els de Castella i la subvenció al rei. "Micer Dalmau de Raset forma part del braç eclesiàstic, mentre que Pere Sampsó pertany al braç reial".

Des de finals del segle XIII, les Corts Catalanes, abans de dissoldre's, designaven uns delegats o diputats a fi que, una vegada dissolta l'assemblea, cuidessin el recapte del subsidi –donatiu–, que havien concedit al rei i que les quantitats recaptades es destinessin a les finalitats que el monarca havia assenyalat. Però durant el regnat de Pere III (IV) el Cerimoniós (1336-1387), la

junta de diputats que fins aleshores designaven les Corts com una delegació transitòria, el 1359 arribà a ser un organisme permanent. Com sigui que a Catalunya s'anomenava General i més tard Generalitat a la comunitat política catalana o *Universitas Cathaloniae*, en resulta que la totalitat dels estaments integrants de les Corts se'ls donà el nom de General de les Corts i a la seva delegació permanent, el de Diputació del General de Catalunya. Des de 1365 quedà fixada la seu de la Diputació del General a la ciutat de Barcelona, però el nombre dels seus membres continuà essent variable.

De passada direm que el primer President de la Generalitat fou el bisbe de Girona Berenguer de Cruïlles, fill de Bernat de Cruïlles i de Peratallada; membre d'una de les més importants famílies nobiliàries amb un extens senyoriu al Baix Empordà. Fou canonge de la catedral de Girona i cabiscol, fou elegit bisbe de Girona el desembre de 1348, nomenat pel papa Climent VI i consagrat el 1349.

CORT DE MONTSÓ. 1434-1437

La reina Maria de Navarra convoca Cort a Montsó per tal de reeixir a la sensació de desànim que sentia la gent del país a causa de la desfeta que el rei Alfons patia tant a Castell com a terres d'Itàlia. El dissabte 13 de gener compareix a la Cort el Venerable Dalmau de Raset, ardiaca de l'església de Girona, síndic i procurador del Capítol i, fent fe de l'esmentat sindicat, presentà un públic instrument fet a Girona el dia 27 d'octubre de 1435 clos i signat Berenguer Ferrer Çasala, notari de Girona.

D'aquesta Cort cal ressaltar que els diputats del General de Catalunya confiaren a Dalmau de Raset els segells de l'esmentada Cort i aconseguí una provisió reial que personalment gestionà, prop de la reina Maria Dalmau de Raset en benefici del Capítol de la Catedral. Es tractava del cabessatge i altres imposicions que exigien injustament als clergues. L'encapçalament decret de la reina és solemne: "Maria per la gràcia de Déu Reina d'Aragó, Sicília, València, Mallorca, Sardenya i Còrsega, Comtessa de Barcelona, Duquesa d'Atenes i Neopàtria i també Comtessa del Rosselló i Cerdanya, lloctinent general en els regnes i terres de l'Il·lustríssim Senyor Rei marit i senyor nostre caríssim; als fidels nostres Jurats i Consell i prohoms de la ciutat de Girona que són ara i ho foren en el temps, salut i gràcia". Dels dilectes nostres del Capítol i del

clergat de Girona hem rebut una queixa greu. Es tractava d'imposar un arbitri anomenat cabessatge que el consistori de la ciutat volia imposar a la carn destinada als membres del capítol i altres clergues de la ciutat. Les taules de carnisseria pagaven un arbitri per poder vendre al mercat. El municipi dissimuladament va transformar el cabessatge en imposició que afectà els eclesiàstics. El cabessatge consistia en el pagament de l'arbitri sobre cada cap de bestiar que entrava a la ciutat. De tots aquests arbitris n'era exempta la clerecia. Igualment eren exemptes respecte a la farina, el vi i les veremes.

Dalmau de Raset compleix 40 anys plens de saviesa, activitat eclesiàstica i sociopolítica, ocupant-hi càrrecs importants. El dia 23 de setembre de 1442, el bisbe Bernat de Pau li confereix el sagrament de l'ordre sacerdotal. La nota diu així: "El Reverend senyor bisbe celebrant ordres sagrades en la cambra del seu palau, el dia dissabte de les Quatre Tépores que era el dissabte 22 de setembre de l'any 1442 tonsurà 55 candidats. El dia següent, diumenge 23, a la cambra dels ornaments de palau episcopal tonsura Bernat Hereu fill de Raimon Hereu de Sant Climent de Sescebes. Prevere: Primerament l'honorable senyor Dalmau de Raset Ardiaca Major". Aquesta nota ve escrita amb lletra més destacada, com si es volgués ressaltar la dignitat i la noblesa de l'ordenant que aleshores tenia 39 anys.

El 20 de febrer de 1448 Dalmau de Raset, doctor en lleis, canonge i ardiaca major de l'església de Girona, i abans ardiaca de la Selva, fa el seu testament i comença la redacció de les darreres voluntats, després d'invocar la misericòrdia de Déu. Consignades les habituals fórmules de seguretat i salvaguarda, passa a nomenar els seus marmessors: l'honorable Pere de Darnius, llicenciat en lleis i sagristà major; Roger de Cartellà Paborde de la Vall d'Aro, canonges. Bartomeu Teixidor, Pere Miralles preveres de Capítol; els discrets Jaume Dalmau, Berenguer Cortell, Andreu Domènec i Ferrer de Comelles.

La primera providència determina el lloc i la manera del seu enterrament, que es farà la capella que va construir a la catedral, com ja hem vist més amunt, amb la tomba del seu germà difunt Bernat.

Fa importants donatius en lliures barcelonenses a la catedral per a misses i aniversaris celebradors per als membres del capítol; per al ferial i per als aniversaris conventuals, i per als tres beneficiats de la seva capella de Sant Dalmau i Sant Jordi. Deixa també a la seva capes i altres ornaments de seda i brodats amb les armes de Raset.

Deixa 30 sous a l'Almoïna perquè siguin distribuïts al claustre de la catedral el dia del seu enterrament. Llega 30 sous a cadascun dels convents dels Freres Predicadors, dels Framenors i del Carmel. Vint sous al convent de la Mercè i el fet que certs membres del convent assisteixin al seu enterrament. Al monestir de Sant Daniel, 25 sous, perquè hi assisteixin l'abadessa i algunes monges. A Santa Clara, 20 sous.

A les monges del monestir de Sant Bartomeu de Bell-lloc de la vila de Peralada, 25 sous. El dia del seu enterrament, si és possible, o en dia proper, que se celebri missa conventual cantada a l'església de Sant Feliu de la qual és canonge, dos diners a cada prevere assistent. Als dos hospitals de Sant Pere i al nou de Girona, 20 sous per distribuir entre els pobres. A Jaume Sabater, de la ciutat de Tolosa, 40 florins d'or en compensació del temps que el testador va viure i estudiar a aquella ciutat. Si el citat Jaume Sabater no podia rebre'ls per qualsevol motiu, aquest florins passarien a l'església de Sant Sadurní. Llega 100 sous per dotar les donzelles pobres que s'han de maridar.

Donada la superabundància de donacions a les diverses esglésies que Dalmau de Raset va presidir o tutelar, creiem que ara seria excessiu detallar-les i obviarem la seva descripció. Direm solament que comporten una gran quantitat monetària en florins d'or d'Aragó acompanyats d'ornaments litúrgics de gran valor, puix detalla que són de sedes de diversos colors, tots decorats amb fil d'or fi. En quasi tots aquest ornaments hi figuren les armes de Raset. Continuen les deixes als membres de la seva família i altres de propers.

Les armes de Raset apareixen al seu mausoleu i en altres llocs de la capella, juntament amb les armes que el testador fa constar en la majoria de peces i ornamentals que llega a les nombroses esglésies. Raset, d'or i faixa de gules i a sobre tres roses del primer.

Dalmau de Raset morí el dia 29 de setembre de 1450. Sebolit a la seva tomba hi figura la següent inscripció:

Ací jau l'honorable i egregi doctor en decrets, senyor Dalmau de Raset, canonge i ardiaca major d'aquesta seu de Girona, que en vida feu alçar i bastir la present capella, la feu ornar amb abundància i decència i hi instituí tres beneficis que dotà ricament de béns propis seus; igualment després de la seva mort manà celebrar-hi sis aniversaris amb set salms, i disposà i ordenà que a l'elevació del santíssim Cos de Crist sempre quatre clergues dels que fossin al cor tinguessin encesos sengles ciris; en cara manà i disposà que els obtentors dels referits beneficis acompanyessin el Cos de

Crist en anar a combregar els malalts, i féu moltes altres coses bones i regí i governà prudentíssimament com a vicari general dels bisbes que successivament hi hagué a la referida església, i per ella suportà molts treballs. Morí el 29 de setembre de l'any del senyor 1450. La seva ànima reposi en pau. Amén.

Certament, Dalmau de Raset fou un home del Renaixement a Girona, gran eclesiàstic, amatent servidor del Principat i mecenes esplendorós.